

TAGHNIQA VOJTA

Ta' Ġ. CASSAR PULLICINO

SITT xhur m'huma xejn u huma hafna. Għal min il-hajja ma tkiddux żejzed, għal min kull fejn ikun jintelaq bil-ghama mal-kurrent, jieħdu fejn jieħdu, għal min il-ħsieb bħal għasfur li meta jrid jiftaħu l-bieba u jtajru 'l barra, sitt xhur m'huma xejn, iġhadu bħal ħolma. Imma min hu tal-ħsieb, min iħoss ruħu marbut avolja bla kelma u bla kitba, jew min joqghod iġhabbar f'moħħu t-tajjed u l-ħażin ta' kull għemil—għal dan sitt xhur huma dinja, u jafu jkunulu infern ta' ħajja, baħar ta' dwejjaq. Bħalma għalu l-ħabib tiegħi Lorry, li kont sirt nafu l-Ingilterra wara l-Gwerra.

Ma nafx kif, konna sibna ruħna taħt saqaf wiehed, żewġ studenti Maltin qalb hafna oħrajn ta' kull ġens u ta' kull din. Sibna rwieħna f'daqsxajn ta' raħal ckejken fejn kulhadd jaf lil xulxin, fejn l-aħbar li ġie wiċċ ġdid tigri bħal berqa u tqanqal mewġa ta' stedin u baħar ta' mistoqsijiet sa ma jitfaċċa wiċċ ieħor, u dak li jkun jintesa, u bħal jibda jingħadd man-nies tal-post, ma' tal-*grocer* li huwa wkoll il-*postmaster*, ma' l-iskarpan li filgħaxija, darbtejn fil-ġimġha, jiftaħ ibiġħ iċ-*chips*, mat-tabib li jaf lil kulhadd u ra nofs ir-raħal jitwieled— u ma' dawk kollha, irġiel u nisa, li jmorru sal-*pub* biex jixorbu u jilagħbu u jitkellmu.

Kienet ix-xitwa meta mar joqghod hemm Lorry. L-arja fgata tal-belt kbira kienet dejqitu, u bit-taħbit kien sab kamra f'dik id-dar kbira fil-kampanja Inġliża, seba' mili 'l barra mill-belt, f'raħal zġħir u kwiet imdawwar bil-ħdura tal-ġħelieqi u tas-siġar, mill-ġħoljiet u l-widien, u milħuq mit-traffiku.

Jien kont mort hemm wara, u malajr sirna ħbieb sewwa. F'erba' kelmiet fissirli l-ħajja li kellha ssirli rutina għal bosta ġimġhat. Minn żaqqek ma tibqax nieqes, imma qisek qieġhed tgħix f'kunvent. Iċċempel il-qanpiena għall-*breakfast*, għat-tè, u għall-ikla ta' nofs in-nhar jew ta' filgħaxija; iċċempel u kulhadd irid jinżel mill-kamra u jdur mal-mejda sakemm iġibulu l-ikel. U l-ikel?! F'Malta wiehed kien iġħid li f'dar ommu dejjem patata u laħam—issa hemmhekk kuljum patata *mash*—dixx daqshieħ—u xi haġ'oħra, ħaxix mġħolli u soppa jew laħam. Il-Ġimġha ħut—aktarx minħabba fina t-tnejn għax mill-oħrajn ħadd ma kien Nisrani bħalna. Filgħaxija t-triqat baħħ, dlam kullimkien u biex tara *film* trid tmur sal-belt, seba' mili 'l bogħod. Biss għall-istudju maħluq dan il-post, u għall-mixi tajjed, imma mhux għal-issa—l-aħjar żmien ikun fl-aħħar tar-rebbieġha jew fis-sajf!

Ma domtx ma ntbaht li Lorry kien għadu marbut wisq ma' Malta. Billi ried jagħti l-eżami kien jistudja hafna għax ma riedx jehel u jerga' lura b'dan il-għajb lejn pajjiżu. Xi minndaqġiet kliemu kien jaqa' fuq ħutu u fuq il-ħbieb li halla warajh, l-iktar it-tfaġliet. 'Ighidu

li l-ghajnejn huma t-twieqi tal-qalb, u mill-kisra t'ghajnejh kont tinduna li Lorry halla qalbu Malta, x'imkien ieħor 'il bogħod miċ-ċpar u mis-sema griż t'hemm fuq, li donnu beda jdejqu u jberdu għalkollox. Niftakar, darba ha ittra minn Malta. Kienet ittra li fiha ħabib jafda qalbu ma' ħabib ieħor—u għal Lorry dil-ittra kienet bħal raxxa xemx li tħoll iċ-ċpar ta' filgħodu kmieni. Għax qraha għal darba darbtejn, u għal hin wieħed, waqt li qed jaqra, kont tisthajlu li qed jintrefa' u jingarr fuq il-ġwienah tal-ħsieb... u jsib ruħu mill-ġdid Malta, ma' ħbiebu u t-tfajliet li soltu kien johroġ magħhom, u jmur passigġati, u jpoġġi l-kafè jew it-*talkies*... Mhux għax fejn kien ma kienx hemm tfajliet ukoll! X'ilu, kien qalli Lorry innifsu, li kellhom *dance* fis-sala l-kbira tad-dar, lejlet l-ewwel tas-sena? Kemm kienu stiednu tfajliet, ta' kull ġens u ta' kull żmien—Taljani, Pollakki, Ingliżi, Spanjoli, Awstrijaci, Tedeski u Svizzeri—tfajliet biċċa qed jistudjaw, oħrajn jinsabu hemm bogħod minn pajjiżhom għax sabu rwieħhom bla dar wara l-Gwerra u marru l-Ingilterra man-nies biex jaqilghu x'jieklu u fl-istess hin jitgħallmu l-Ingliż tajjeb... Dak in-nhar kulhadd kien nesa d-dwejjajq tal-ħajja, u kollha kemm huma kienu żifnu u xorbu u ferhu u ntelqu b'ruħhom u b'ġisimhom għall-ġhors ta' l-aħħar tas-sena, qabel tibda sena oħra ġdida. Lorry mar, xorob tnejn malli daħal, u x-xorb bħal ġaġħlu johroġ ftit minn qoxortu. U kien daħak u żifen ma' l-oħrajn, u għal ħafna drabi sakemm għaddiet iż-żifna ta' nofs il-lejl kellu miegħu tfajla sabiħa Svizzera li l-ħlewwa ta' lehenha baqgħet tidwi f'widnejh, wara li telqu, il-lejl kollu u għal ħafna ljieli wara... Imma dik kienet ġiet hemm għal ġimġha biss, għand xi ħbieb tagħha, u kienet telqet, u qatt iktar ma raha... Issa għaddew erba' ġimġhat, u kien insieha bħalma nesa oħrajn qabilha.

B'danakollu, fil-bogħod ta' dak ir-raħal fl-Ingilterra, kien hemm wiċċ wieħed li qatt ma seta' jinsieh. Darba fil, f'dik il-ħemda ta' kamartu, kien jisthajlu jarah ħdejh dak il-wiċċ li kien ifakkru f'biċċa minn ħajtu li kienet għodda telfitlu l-mistrieħ ta' qalbu... U f'ħinijiet bħal dawk id-dell tiegħu kien jithallat ma' tagħha f'taġġniqa vojta ta' xewqa bla temma... Mhux dejjem, taf, għax ix-xoġhol kien jedhieh; imma kull tant, meta jħoss il-ħajja vojta, bla skop... u l-qalb battala u muġuġha, la għandha 'l min tħobb u, biex ngħid hekk, lanqas lil min tobġħod!... Imbagħad kien jerġa' jiftakar fiha, meta sar jafha San Pawl il-Baħar, it-tħarbit tal-gwerra li ġiet wara, il-ħajja ġewwa x-xelter li ġebithom flimkien mill-ġdid, l-imħabba ta' bejniethom li baqgħet siekta u qatt ma tfissret f'dak iż-żmien ta' qtigh il-qalb, biex wara daħal ħaddieħor li f'daqqa waħda dawrilha rasha bit-tagħmmix ta' uniformi, bil-ħajra tax-xaba' fost dak l-ġhaks kollu, bi lbiesi jlellxu fost dik l-ġera u dak in-nuqqas... il-firda twila, is-skiet biered meta għaddiet il-buraxxa u hi reġgħet dehret helwa miegħu bħalma dari, waqt li hu issa tkabbar u ma riedx jaf u kien jidher ħieni ma' ħbieb ġodda; ma' tfajliet oħra. Hbieb ta' l-isem, għax minnhom ilkoll ħadd

ma tfaċċa dak in-nhar li telaq minn Malta filwaqt li hi, l-ewwel imħabba, sabha hemm, fejn id-Dwana, u b'harsitha mill-bogħod bħal urietu li għadha u tibqa' sħiħa miegħu, imur fejn imur...

Dak ir-raħal u dik id-dar Ingliża kbira daqs ħabs kemm iddum titgħaxxaq bihom? Fi-aħħar jibdew idejquk! U dik il-hajja kwiet! Filgħodu l-qanpiena u tinżel għal-breakfast bis-serqa għax sar il-hin, u girja għall-karrozza... imbagħad ġurnata xogħol u lura filgħaxija... issib lil kulhadd fis-sala hdejn iċ-ċumnija, għas-shana... kulhadd jaqra xi gazzetta jew *magazine*; hadd ma jitniffes. Daqqa jidhol wiehed u jibqa' sejjer fuq il-mejda jara hemmx ittri għalih; jekk hemm jitbissem, jiftaħha u jpoġġi jaqraha... jekk m'hemmx jiġbed nifs 'il ġewwa, jaqbad ġurnal u jpoġġi jaqra fuq pultruna.

Għall-ewwel tiegħu gost tisma' fuq did-dar... u jekk tqalleb 'il-kotba ssir taf iktar fuqha—kif darba, daqs sitt mitt sena ilu, wiehed baruni, qalbieni fost il-qalbiena, għall-imħabba t'Alla quddiem seba' xhieda u bil-kunsens ta' wliedu, halla r-raba' fejn il-lum hemm mibnija dik id-dar, lill-patrijiet tal-kunvent tal-qrib. Ftit 'il bogħod kienet saret taqtigha kbira fi żmien il-gwerra ċivili bejn il-partitarji ta' York u ta' Lancaster, u sid id-dar kien miet jiġġieled spalla ma' spalla mad-Duka ta' York. Darb'oħra kien hemm sid li beña sptar fejn il-patrijiet kienu jduru bil-morda u jghinu lill-foqra. Il-lum fadal biss il-ħitan tiegħu nofshom immermra u mġarrfa u, fejn qabel kienu jkabbru u jxettlu l-ħxejjex għad-duwa tal-fejqan, il-lum inkesa bil-ħaxix ħażin u jistkennu fih il-friefet il-lejl. Baruni ieħor kien beda jħallas minn butu biex issir tigrija taż-żwiemel darba fis-sena... u t-tigrija għadha ssir sal-lum, mitejn sena wara. Ismu jinsab imfakkar fid-*Dyneley Arms*, il-*pub* li hemm f'tarf in-niżla, fejn il-gerrejja sal-lum għad għandhom id-dritt li wara t-tigrija jieħdu pinta birra b'xejn minn hemm...

Imma kos, kif inhu magħġun il-bniedem? Dak li l-lum minn għalih ma jgħaddix mingħajru, għada jsib li qisu qatt ma kien. Ġrajja tnessi oħra, u wiċċ ikeċċi ieħor, waqt li par għajnejn jinfdu u jieħdu post oħrajn f'qalb dak li jkun. Ma kontx ili ġimagħtejn nara lil Lorry li ma sibtx dik il-Pollakka li kienet tistudja għal tabiba kienet bdiet tisraqlu l-mistrieħ ta' qalbu. Tfajla samra, wiċċha tond, għajnejha iġġi; u qsajra. Kellha kelma tajba ma' kulhadd u tmidd idejha biex tgħin meta nkunu nieħdu l-kafè, wara l-ikel. IIsienha sejjer itaqtaq il-ħin kollu; taf lil kulhadd, u minn tagħna kemm trid. Hux dak l-Irlandiż għandu b'żonn jittajpja ittra? Malajr silfitu l-makna tagħha. Jew l-ieħor, it-Taljan, xeba' mill-ikel Ingliż? Malajr qaltlu fejn jista' jiekol ikel la Taljana, f'restaurant il-belt. Wiehed ieħor sab il-buttuni tal-qmis imkissrin kollha meta ġew mil-*laundry*—semgħet b'dan waqt it-tè u offriet li twaħħalhomlu godda hi, għax ma ħamlitx li tarah jitlef *dance* wara li kien miftiehem mal-ħbieb u qata' l-biljett u kollox.

Ma kellhiex kwiet f'ġisimha. Go kamritha tkanta, tpassi min-naħa għal oħra għal xejn b'xejn, u tingħaraf mill-bogħod mit-tektika taż-

żarbun. Issa tagħmel telefon u ddum ghomor titkellem; waqt l-ikel lehenha jinstama' minn tarf il-kamra għal iehor—fi ftit kliem, b'mod jew iehor tinħass li jkun hemm hi. U kif sab ruħu b'dak il-baħħ f'qalbu, Lorry ingibed lejha bis-shiħ, u hi min-naħa tagħha ma baqgħetx lura. U harġu flimkien kemm-il darba: daqqa *picnic*, oħra marru jaraw il-*ballet*, jew il-ftuħ tal-wirja tal-pittura moderna, jew jisimgħu xi żewġ konċerti ta' mużika, u x'naf jien. Imma aktar ma jafha u aktar iħoss li ma jgħaddix mingħajrha, aktar beda jagħraf li dik ma tghoddx għal miegħu, għax bħalma toħroġ miegħu toħroġ ma' haddiehor, u għaliha l-ħajja xort'oħra milli kien jaħsibha hu. Għaliha l-ħajja li tgħix għall-mument, li tgawdi meta, kif u fejn issib tgawdi, u hallik mill-għada, għax għada m'għandu x'jaqsam xejn mal-lum, u dak tal-bieraħ għadda u mar, u ma jorbtoqx mal-lum jew m'għada! Għalfejn tħabbel rasek bl-imħabba li tobormok bil-qawwa tagħha, u tintrabat biex terfa' l-piż ta' familja? Biex tiġi gwerra oħra, kif tiġi kull tant żmien, u tħarbatlek kulma tibni, u tisraqlek lil kull min tgħożż, bħalma tilfet hi lil niesha kollha meta t-Tedeski ibbum-bardjawlha darha...! La ħaslet ma metitx magħhom hi wkoll, jaqbel li tgħix għaliha nfisha biss, u ssoff il-ftit għasel li taf tagħti l-ħajja; u mill-bqija d-dinja tibda biha u tispiċċa fiha—ma tobghod lil hadd, tfarraġ jew titfarraġ skond kif jinzerta, u m'hemmx għalfejn tibki jew thalli min jibki warajk...

Ma domtx ma tlaqt minn hemm jien. Tgħidx kemm ħassejt għal Lorry meta għafasna id xulxin qabel irkibt il-ferrovija għal Londra... Stajt nobsor mniex għadda. Wara sirt naf li dik il-Pollakka damet sitt xhur oħra qabel ma telqet darba għal dejjem minn dak il-post u għabet għal kollox mill-ħajja ta' Lorry. Tassew sitt xhur m'huma xejn u huma ħafna. Ma tridx tkun flok Lorry. Ngħid għaliha, għamilt żmien naħseb fih, u għadni ngibu quddiem għajnejja fil-kwiet ta' dik id-dar kbira mitlufa f'nofs il-firxa ta' wita miksija bil-ħdura, b'qalbu mtertqa fil-ljieli koroh ta' bla rqaq, fil-hinijiet ta' taqlib ir-ruħ, fin-nofs dawli ta' kif kien jinsab u kif seta' sab ruħu li kieku ssokta ma' min darba ħabb ġewwa Malta, qabel ma gietu f'moħħu li jmur hemm, fejn kellu jibqa' jħoss il-ħruq u l-kedd tax-xenqa barra minn pajjiżu.

MILL-KRONAKA TAGĦNA

P. Ġ. MEILAK S.J. GHALAQ 60 SENA ĠIŻWITA

Nifirħu lill-Membri Akkademiku, Patri Ġużeppi Meilak, S.J. li għalaq sittin sena fil-Kumpanija ta' Ġesù. Sittin sena ta' hidma fil-qasam tal-Mulej, ta' gabra qalb il-kotba, ta' riżq għall-ilsien Malti.

Jalla Ġesù Hanin iżomm idejh fuqu u jisilfu ghomor twil u jseddaq bil-barka Tiegħu lil dan id-Dekan tal-"Għaqda".